

Sen, který se splnil

Už nejsem kastelánkou kroměřížského zámku. Jsem prý nadbytečná a v Národním památkovém ústavě prý nežádoucí. Tak skončil sen, který jsem si jako malé děvče vysnila.

Historie jako průvodce dětskými léty

Jako mnoho dětí, i já jsem v dětství hltala historické, romantické a pohádkové příběhy. U všech byly vždy důležitou kulisou zámky, hrady, koně, květiny, zahrady ... Sledovala jsem vítězství dobra nad zlem a viděla se v roli té které dámy nebo princezny, v krásných šatech a snila jsem o tom, že jsem také na zámku.... Dětský svět je takový. Časem jsem pochopila, že herectví nebude moje životní role. Jsem příliš „prostorově výrazná“ a role princezny mě mine. Tak kdyby aspoň ten zámek...

Kroměřížský zámek a studia

Při studiu gymnázia jsem se dozvěděla, že existuje na fakultě stavební obor zabývající se rekonstrukcí historických objektů, a bylo rozhodnuto – půjdu na „stavárnu“. Budu alespoň ty „staré baráky“ opravovat. Maminka se chytala za hlavu a tatínek se domníval, že za mým rozhodnutím stojí naše společná stavba garáže. Abych se na svoji budoucí profesi začala připravovat (nebo abych se dostala do toho svého vysněného prostředí?), začala jsem hned po dovršení plnoletosti provázet na zámku. Samozřejmě na tom, který byl mému rodnému Hulínu nejbližší – kroměřížském. Prováděla jsem pět let a poctivě vždy celé prázdniny.

Když je práce zálibou

Nebylo šťastnějšího člověka než mne, když mi pan ředitel Antonín Lukáš nabídl místo stavebního technika, které se na zámku zřizovalo. Dne 1. září 1988 se mi splnil sen – nastoupila jsem do práce na zámek. Těšila jsem se, že zámek poznám i za zavřenými dveřmi. Ano, za ta léta jsem na zámku opravdu pootvírala všechny dříve zavřené dveře. Doslova jsem si prolezla i zámecké žlaby na střeše. Záhy jsem shledala, že zámek není jen samotná budova, ale dalších cca třicet pět stavebních objektů. Spousty z nich se za mého působení na pozici stavaře podařilo více nebo méně opravit. Takže „mně prošly rukama“. Byla to nádherná doba – objevovat a učit se co jsem neznala ze školy a pozorovat řemeslo uměleckých štukatérů, malířů, řezbářů, restaurátorů, ale i „obyčejných“ zedníků, tesařů, plynářů... Zkusit si pod vedením restaurátora udělat kousek nové štuky na stropě. Ale poznávat i rytmus práce a vnitřního života zámku a zahradách - vůně pasty na parkety před sezonou, květinová aranžmá v sálech, výsadba a stříhání ornamentů v zahradách. Žasnout nad tím co je ukryto ve složkách s grafikou, v krabicích s notami, v depozitářích obrazů a mobiliáře... Byly věci zcela nové - vytvářela se nová expozice obrazárny, poznávala jsem filosofickou podstatu kroměřížských zahrad, ale také v čem jsou jejich bolesti a připravovala jsem složité vstupní prohlídky a vyšetření, aby se mohly začít jednou léčit.

Když jsem postoupila na místo kastelánky, potkaly mne zase jiné zkušenosti. Bohužel skončil Okresní úřad v Kroměříži, který byl zřizovatelem Arcibiskupského zámku. Zámek přešel pod Státní ústav památkové péče (později Národní památkový ústav - NPÚ) v Brně. Na zámku se začalo budovat sídlo krajského ředitelství NPÚ pro Zlínský kraj. V té době začali o zámku rozhodovat lidé, kteří nejsou kroměřížští patrioti a vysoká laťka daná okresním úřadem šla strmě dolů. Někteří řídicí pracovníci nad pozicí kastelána do Kroměříže téměř vůbec nepřijeli, někteří jsou tu v zaměstnání, ale svoje „doma“ mají někde jinde. Kdosi z daleké kanceláře rozhodl, že se sníží počet zaměstnanců. K naprostému minimu se snížily peníze určené k obnově památky. Argument, že rozloha zahrad zůstává stejná, nikoho nezajímá. A poslední kapka - Evropské finance, na které se čekalo jako na spásu, nebudou využity na to, co zahrady opravdu nejvíc potřebují, ale na vytvoření „Národního centra zahradní kultury“.

Zámek jsou i lidé v něm

Za 25 let práce na zámku jsem poznala spousty lidí. Převážná většina respektovala zvláštní režim daný prostředím památky. Ovšem bylo a je pár lidí, kteří zámek a zahrady berou jako prostředek pouze k osobnímu prospěchu. Přes všechny výše uvedené nepřízně, které zámek a zahrady od roku 2001 potkaly, mám ale přece jen jedno své vnitřní a radostné poznání. Na zámku a v zahradách pracují zahradníci, uklízečky, údržbáři a zámecké ekonomické oddělení, kteří jsou loajální vůči zámku a zahradám. Nevím, co těm lidem dává odhodlání zůstat. Zůstat přesto, že za svoji dřinu dostanou přemalý peněz. Není to o tom, že by byli neschopní nebo nebyli dostatečně odvážní odejít jinam. Já si myslím, že to co je v zámku a zahradách přitahuje je energie. Ta dobrá energie, která ještě zůstala ve zdech a v zahradách z dob jejich tvůrců. Doufám, že ji má zámek i zahrady dost ještě i do dalších let, protože ji bude hodně potřebovat.

Jako kastelánka jsem měla kolem sebe spolupracovníky, kteří byli ochotní udělat mnoho práce navíc, protože „kastelánka si zase něco vymyslela“ a bez kterých bych to všechno sama vůbec nedokázala. To co jsem vymýšlela nebylo pro mne, ale pro lidi. Aby přišli, a zámek a zahrady si vychutnali a prožili jinak a zajímavě. Hodně úplně nových akcí – Vánoce na zámku, Knížecí holdování, Svatba jako v pohádce, Vinobraní, výstavy v obrazárně a na mincovně - jsme uskutečnili (i za pomoci jiných subjektů). A hodně možných akcí zůstane jen v mé hlavě. Povedlo se vydat reprint grafického alba Květné zahrady a první díl tolik potřebné nové monografie o zámku a zahradách (ta poslední byla vydána v roce 1963).

Poděkování zaslouží všichni

Díky zámku a zahradám, díky pomoci „zámeckých“ jsem mohla na chvíli prožít svůj dětský sen. A snad se o ten sen také, svým způsobem, podělit s návštěvníky. Mým zájmem bylo památku udržovat, zpřístupnit a otevřít veřejnosti (novým a moderním způsobem) a přitom ji i zachovat a chránit. Nikdy nezapomenu na vyzdobené sály květinami a večer rozsvícené historické sály a Sněmovní sál. Nikdy nezapomenu na rozkvetlou Podzámku a Květnou. Nikdy nezapomenu na uklízečky v šátcích a vaťácích, když ometaly prach a pavučiny při zimním gruntování. Nikdy nezapomenu na úsměvy a poděkování spokojených návštěvníků a hostů, ale také na řeku tisíců lidí při nočním průvodu na Knížecím holdování.

Děkuji všem – lidem „ze zámku“ i lidem z Kroměříže - za vše dobré co jste pro mne udělali. Děkuji Vám za podporu a za zájem o mou osobu po mém odvolání z funkce kastelánky. Lidé, kterých si velmi vážím, sepsali petici a přes 500 lidí ji podepsalo. Mnozí navzdory zastrašování, nátlaku a šikaně. Je úžasné vědět, že v našem městě žijí lidé, kteří se nebojí vyjádřit svůj názor. Váš čin má smysl a je nadějí do budoucna – to, že nejsem kastelánkou, je pouze životní peripetie jednoho osudu. Důležité je, že se dnes na zámek a zahrady obracejí oči občanů, kteří si uvědomují, že tyto historické skvosty jsou součástí města, nelze je „vytrhnout“ a spravovat odtrženě. Pochopili, že dědictví, které nám bylo svěřeno, může být snadno také promrháno.

Budu navždy vděčná Bohu, že se mi splnil – alespoň na chvíli – dětský sen a měla jsem tu čest být kastelánkou kroměřížského zámku.

Zdenka Dokoupilová, bývalá kastelánka kroměřížského zámku